

YÜKSEK DENETİM DÜNYASINDAN HABERLER

**GÜNEYDOĞU AVRUPA
ÜLKELERİ İŞBİRLİĞİ SÜRECİ (GDAÜ)
SAYIŞTAY BAŞKANLARI TOPLANTISI**

GÜNEYDOĞU AVRUPA ÜLKELERİ İŞBİRLİĞİ SÜRECİ (GDAÜ) SAYIŞTAY BAŞKANLARI TOPLANTISI

Seher ÖZER*

Güneydoğu Avrupa Ülkeleri İşbirliği Süreci'ne dahil ülkelerin ilk Sayıştay Başkanları Toplantısı, Moldova Sayıştay'ının ev sahipliğinde 18-19 Eylül 2008 tarihlerinde Kişinev'de gerçekleştirildi. Bakanlar seviyesinde gerçekleştirilen bu toplantının gündemi, "*Güneydoğu Avrupa Sayıştayları: Gelişmeler ve Beklentiler*" şeklinde belirlenmiş olup, sonucunda ortak bir deklarasyon yayınlanmıştır.

Güneydoğu Avrupa Ülkeleri İşbirliği Süreci (GDAÜ), kurumsallaşmamış bir bölgesel işbirliği oluşumudur. Bulgaristan'ın girişimleriyle 1996'da düzenlenen ilk Dışişleri Bakanları toplantısı ile işbirliği forumunun temelleri atılmıştır. Balkanlarda yeni devletlerin kurulmasını müteakip bölge ülkelerinin inisiyatifi ile kurulmuş olması açısından diğer uluslararası işbirliği örgütlerinden farklılık arz etmektedir. Kurucu ülkeler; Türkiye'nin de aralarında yer aldığı Arnavutluk, Bosna Hersek, Bulgaristan, Makedonya Cumhuriyeti, Romanya ve Sırbistan'dır (Sırbistan-Karadağ olarak katılmıştır). Daha sonra üye olan ülkeler ise; Hırvatistan (2005), Karadağ (2007) ve daha önce gözlemci statüsünde olan Moldova'dır (2006).

GDAÜ, iki dünya savaşı arasında Romanyalı diplomat Nicolae Titulescu tarafından başlatılan ve Balkan Antantınının -Pacte d'Entente Balcanique- 1934'te imzalanması ile Balkanlarda somutlaştırılan ve II. Dünya Savaşı sonrasında da Arnavutluk, Yunanistan, Yugoslavya, Romanya ve Türkiye Dışişleri Bakanları Forumu çerçevesinde sürdürülen işbirliğinin bir tamamlayıcısı niteliğindedir.

* Tercüman, Sayıştay Başkanlığı

Bu çalışma, toplantı katılımcılarından Sayıştay Uzman Denetçisi A. Attila Çağlar'dan alınan bilgi ve dokümanlar ile GDAÜ'nün resmi web sitesi olan <http://www.mae.ro/seecp/> adresi ve T.C. Dışişleri Bakanlığı'nın internet sitesinden yararlanılarak hazırlanmıştır.

İlk etapta, Dışişleri Bakanları Yıllık Toplantısı, GDAÜ'nün ana siyasi forumu oldu. Bu toplantılar 1996'da Sofya, 1997'de Selanik, 1998'de İstanbul, 1999'da Bükreş, 2000'de Ohrid, 12 Eylül 2000'de BM Milenyum Zirvesi münasebetiyle New York, 2001 ve 2002'de Tiran, 2002 ve 2003'te Belgrad, 2003'te Saraybosna, 2004 ve 2005'te Bükreş'te gerçekleştirildi.

Güney Doğu Avrupa Devlet ve Hükümet Başkanları Toplantısının ilki 2-4 Kasım 1997 yılında Yunanistan'ın ev sahipliğinde Crete kentinde düzenlendi. Bu toplantıdan sonra Devlet ve Hükümet Başkanları Toplantısı, GDAÜ'nün temel siyasi forumu haline gelerek her yıl düzenlenmeye başlandı ve bundan sonraki ilk toplantı, 12-13 Ekim 1998'de Antalya'da gerçekleştirildi.

GDAÜ Dışişleri Bakanlıkları Siyasi Direktörleri, üst düzey toplantılarda (Devlet ve Hükümet Başkanları) ve Bakanlar toplantısında alınan kararların uygulanması ve onaya sunulacak dokümanların hazırlanması amacıyla her yıl dört toplantı yapmaktadır.

Sekreteryaya gibi yerleşik bir yapılanması olmayan GDAÜ İşbirliği sürecinde, rotasyon ilkesi doğrultusunda, katılımcı ülkelerin birer yıllık bir süre için üstlendikleri (ilke olarak Nisan'dan başlayarak Mayıs'a kadar süren) "Dönem Başkanlığı" uygulaması bulunmaktadır. Dönem Başkanlığı, katılımcı ülkelerin Dışişleri Bakanı tarafından yürütülür. Dönem Başkanı, GDAÜ'nün sekreteryaya faaliyetlerini yürütür, yıllık üst düzey toplantılar ile birlikte siyasi direktörler toplantısı ve diğer GDAÜ faaliyetlerini organize eder. Aynı zamanda, uluslararası toplantılarda GDAÜ'yü temsil eder ve toplantılara (Devlet ve Hükümet Başkanları, Dışişleri Bakanları ve Siyasi Direktörler Komitesi toplantıları) ev sahipliği yapar. Bölgedeki gelişmeler doğrultusunda, özel toplantılar düzenleme inisiyatifine de sahiptir.

GDAÜ Dönem Başkanlığını sırasıyla Yunanistan (1997 - 1998), Türkiye (1998 - 1999), Romanya (1999 - 2000), Makedonya (2000-2001), Arnavutluk (2001-2002), Yugoslavya (Sırbistan ve Karadağ) (2002 - 2003), Bosna Hersek (2003 - 2004), Romanya (2004-2005), Yunanistan (2005-2006), Hırvatistan (2006-2007) yapmıştır. Bulgaristan Hırvatistan'dan devraldığı Dönem Başkanlığını Mayıs 2008'de Moldova'ya devretmiştir.

Süreç'in devamlılığını sağlamak amacıyla mevcut, bir önceki ve bir sonraki Dönem Başkanı üye ülkelerin Bakan, siyasi direktör ve diğer üst düzey yönetici seviyesinde temsilcilerinden oluşan bir Troyka sistemi oluşturulmuştur. Troyka'nın temel işlevi Süreç'in faaliyetlerine ilişkin durum

tespiti ve gözlemler yapmaktır. 20-21 Mayıs 2008 tarihinde Bulgaristan'ın Pomorie kasabasında düzenlenen GDAÜ Zirvesinde Türkiye'nin Mayıs 2009 - Mayıs 2010 dönemi için GDAÜ Dönem Başkanlığını üstlenmesi kabul edilmiştir. Dolayısıyla, Türkiye 2011 yılı Mayıs ayına kadar Troykada yer almaya devam edecektir.

Siyasi diyalog ve istişare ortamı yaratan bir forum olan GDAÜ, üye devletlerin Avrupa ve Avrupa-Atlantik siyasi ve ekonomik oluşumlara katılımlarının desteklenmesi için önemli bir araç niteliğindedir. GDAÜ faaliyetlerinin temel dokümanı, 12 Şubat 2000'de Bükreşte imzalanan Güneydoğu Avrupa'da İyi Komşuluk İlişkileri, İstikrar, Güvenlik ve İşbirliği Şartı'dır. Dolayısıyla, GDAÜ başta Avrupa Birliği olmak üzere, uluslararası platformda da kabul görmüş ve güvenilir bir partner haline gelmiştir. Bükreş Anlaşması, ortak çıkar alanlarında bölgesel işbirliği için kapsamlı bir çerçeve çizmektedir. Anlaşma, bölgede barış, güven, istikrar ve işbirliğini sağlayarak, bölge ülkeleri arasında iyi komşuluk ilişkilerini geliştirmeyi amaçlamaktadır.

Bakanlar seviyesinde de sektörel işbirliği artmaktadır. Sırbistan-Karadağ Dönem Başkanlığında (1 Nisan 2002 - 31 Mart 2003), Bakanlar düzeyinde Romanya'nın da aktif olarak katılım gösterdiği bir dizi sektörel toplantı gerçekleştirilmiştir. Sonraki dönemlerde de Bakanlar düzeyinde ve sektörel içerikli toplantılar düzenlenmeye devam etti. Bunlardan bazıları; Ticaret ve Kalkınma Bakanları Konferansı (Belgrad, 7-8 Ekim 2002), Telekomünikasyon Bakanları Konferansı (Belgrad, 28-29 Ekim 2002), İçişleri Bakanları Konferansı (Belgrad, 3-4 Mart 2003), Adalet Bakanları Toplantısı (Saraybosna, 27-28 Ekim 2003), Enerji Bakanları Toplantısıdır (Atina, 8-9 Aralık 2003).

GDAÜ toplantılarında ele alınan temel konulardan bazıları şunlardır:

1. İstikrar, güvenlik ve iyi komşuluk ilişkilerinin geliştirilmesine yönelik önlemler;
2. Bölgede çok taraflı, ekonomik ve ticari ilişkilerin geliştirilmesi; ulaşım, iletişim ve enerji altyapısının güçlendirilmesi; yatırım ve ticaretin desteklenmesine yönelik tedbirler;
3. İnsani, sosyal ve kültürel alanlarda işbirliğinin desteklenmesi;
4. Adalet ve içişleri konularında; organize suçlar, yasadışı uyuşturucu ve silah kaçakçılığı ile terörizmle mücadelede işbirliği.

Bu çerçevede bakanlar seviyesinde gerçekleştirilen toplantıların sonuncusu, Moldova Sayıştay'ının ev sahipliğinde yapılan ilk GDAÜ Sayıştay Başkanları Toplantısıdır. Toplantının ana teması “*Güneydoğu Avrupa Sayıştayları: Gelişmeler ve Beklentiler*” olarak belirlenmişti. 19 Eylül 2008 tarihinde Kışinev’de gerçekleştirilen toplantıya üye devletlerin Sayıştay Başkanlarının yanı sıra Avrupa Komisyonu, EUROSAI (Avrupa Sayıştayları Birliği), SIGMA^{*}, İsveç Sayıştayı, Dünya Bankası ile Bölgesel İşbirliği Sekreteryası temsilcileri de davet edildi.

Moldova Başbakanı Sayın Zinaida Greceanil’in açılış konuşması ile başlayan etkinliğe, tüm katılımcılar yaptıkları konuşmalar ile katkıda bulundular. Sayıştay Başkanı Sayın Mehmet Damar da yaptığı konuşmada, GDAÜ Sayıştay Başkanları Toplantısının Avrupa ve Avrupa-Atlantik eksenindeki dönüşüm ve modernleşme çabalarına yönelik atılan önemli bir adım olduğunu ifade etmiş ve Türk Sayıştay’ının bu bağlamda gerçekleştirdiği faaliyetlerden ve AB’ye katılım sürecinde yaşanan gelişmeler ile bunların Sayıştay üzerindeki etkilerinden bahsetmiştir.

Sabah oturumu sonunda kabul edilen Ortak Deklarasyon’da katılımcı ülkelerin Sayıştayları;

- Avrupa entegrasyonu bağlamında Sayıştayların faaliyetlerini geliştirmeyi amaçlayan sürecin önemini bilincinde olduklarını; Güneydoğu Avrupa Ülkelerinin Avrupa perspektifi açısından önemli bir ögesi olarak katılımcı Sayıştayların dönüşümünü takdirle karşıladıklarını;
- Kamu dış denetimi ve mali kontrol alanlarında kurumsal reformların uygulanmasının, AB katılım süreci için bir ön şart olduğunu;
- Yasal çerçevelerini ve kamu dış denetim çalışmalarının reform sürecini uyumlaştırarak, dış denetimde iyi uygulamalar ve uluslararası standartlara uygun faaliyette bulunacaklarını;
- AB Üyesi olan GDAÜ Sayıştaylarının, INTOSAI standartları, Avrupa Rehberleri ile kamu dış denetimi alanındaki diğer

* Avrupa Birliği (AB) ile OECD'nin ortak bir girişimi olan ve prensip olarak AB tarafından finanse edilen SIGMA Programı, Avrupa Birliğine aday ülkelerin idari reform çabalarını desteklemektedir.

uluslararası dokümanların uygulanmasına ilişkin taahhütlerin yerine getirilmesi hususunda destekleyici bir rol üstleneceklerini;

- AB’de yer alan diğer gelişmiş Sayıştaylarla işbirliğini destekleyeceklerini; AB iyi uygulamaları doğrultusunda modern denetim yaklaşımlarını benimseme niyetlerini deklare etmişlerdir.

Toplantının öğleden sonraki oturumuna geçilmeden önce katılımcı ülke Sayıştay Başkanları, Moldova Meclis Başkanı Sayın Marian Lupu tarafından kabul edilmiştir. Sonrasında, “*Avrupa Vektörü Çerçevesinde Sayıştay Çalışmalarını Geliştirme Yolları- Güneydoğu Avrupa Sayıştayları Deneyimleri ve Uygulamaları*” konulu bir de konferans düzenlenmiştir. Heyet üyelerinin sunumları ile devam eden oturumda Sayıştay 2. Daire Üyesi Sayın Cengiz Alpay da bir sunum yapmıştır.

Sayın Alpay, Konferansın katılımcı kurumların uluslararası kabul görmüş çağdaş yöntemlere uygun olarak denetim yapma yönündeki çabalarına önemli katkıda bulunacağına dair inancını ifade ederek; yargı yetkisine de sahip olan kurumumuzun kendisine verilmiş olan kamu hesaplarının mevzuata uygunluğunu denetleme görevini kurulduğu günden bu yana büyük bir ciddiyet ve özveri ile yürüttüğünü belirtmiştir. Sayıştayın çağdaş denetim uygulamaları açısından aldığı mesafeye de vurgu yapan Alpay, Türk Sayıştay’ının İngiltere Sayıştayı ile birlikte yürüttüğü ve AB’nin finanse ettiği *Sayıştay’ın Denetim Kapasitesinin Güçlendirilmesi Eşleştirme Projesi* ve bu proje kapsamında yürütülen faaliyetler hakkında bilgiler vermiştir. Ülkemizde kamu mali yönetimi alanında son yıllarda gerçekleştirilen en önemli gelişmenin Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu’nun kabulü olduğunu ifade eden Sayın Alpay, bu kanunun Sayıştay denetimi üzerindeki etkilerine ve uluslararası denetim standartları ile uyumlu olarak hazırlanan Sayıştay Kanunu Tasarısına ilişkin değerlendirmelerini aktarmıştır.

Bölge ülkeleri arasında işbirliğini artırmak için kurulmuş olan diğer bir uluslararası oluşum da Güneydoğu Avrupa İstikrar Paketi olup, bu Pakt, Avrupa Birliğinin girişimi ve uluslararası toplumun desteği ile Güneydoğu Avrupa ülkelerinde barış, demokrasi, insan hakları ve ekonominin güçlendirilmesi amacıyla 1999 yılında oluşturulmuştur. Bu oluşum, yetkilerini, Bölgesel İşbirliği Konseyi’ne (BİK) devretmiş; Konsey, 27 Şubat 2008 tarihinde Sofya’da yapılan GDAÜ Dışişleri Bakanları Toplantısında alınan kararla GDAÜ siyasi şemsiyesinde faaliyete geçmiştir. Bu yolla GDAÜ’nün bölgedeki rolü daha da pekişmiştir.

Türkiye, kuruluşundan bu yana GDAÜ İşbirliği sürecini etkin bir şekilde desteklemiştir. Önümüzdeki yıl Dönem Başkanlığını devralacak olması nedeniyle, ülkemiz açısından süreç daha da önemli hale gelmiştir. GDAÜ Sayıştayları arasındaki işbirliğinin yoğunlaşması da, hem sürecin güçlenmesine, hem de karşılıklı bilgi ve deneyim paylaşımı yoluyla bu kurumların kendilerini daha da geliştirmelerine fırsat sağlayacaktır.